

Török Péter

Az Egyesítő¹/₂ Egyház

Bevezetés

Az Egyesítő Egyház Magyarországon akkor vált igazán ismertté, amikor a parlament 1993-ban destruktívnak minősítette, s kizárta az állami támogatásban részesülő vallási közösségek sorából.

E tanulmány célja, hogy alaposan megismerjük az Egyesítő Egyház történetét, tanítását, magyarországi jelenlétüket és társadalmi megítéltségüket. Az elérhető legnagyobb tárgyilagosságot a rendelkezésre álló hazai és külföldi irodalom áttekintésén túl a hazai Egyesítő Egyház képviselőivel folytatott megbeszélések és néhány ún. résztvevő megfigyelés is szolgálja. Bár tudatában vagyok egy ilyen vállalkozás kockázatának, a tanulmány zársvábjában mégis megpróbálkozom néhány olyan megállapítással, amely összeveti e közösség tényleges állapotát a magyar társadalomban róluk kialakult képpel.

Történetük¹

Az egyház alapítója, Sun Myung Moon 1920. január 6-án született egy falusi család ötödik gyermekeként a mai Észak-Korea területén. Tíz éves volt, amikor presbiteriánus misszionáriusok hatására a családja áttért a kereszténységre. Elmondása alapján 1936 húsvét hajnalán, miközben a hegyen imádkozott, megjelent neki Jézus, aki arra kérte, hogy folytassa félbemaradt küldetését, Isten királyságának a felépítését a földön.

¹ Az egész tanulmány tartalmára érvényes, hogy lehetőség szerint az Egyesítő Egyház (EE) saját anyagait, ismertetőit használtuk alapinformációként, amelyeket összevetettünk a különféle kiadványokban fellelhető kritikával. Bár az EE érdemleges reflexióit is közöljük, egyetlen rájuk nézve kritikus megjegyzés sem maradt ki összeállításunkból. Itt kell megköszönnöm Zahora Attila, az EE sajtó szölvívőjének minden kritikára nyitott segítségét.

1940-ben Sun Myung Moon a Lee Ho-bin vezette Jézus Egyházba járt, ahol 1943-ban házasságot kötött². Először Koreában, majd a tokiói Waseda egyetemen tanult elektrotechnikát. 1945 októberétől december végéig a Baek-Mun Kim vezetése alatt álló, a messiást Koreában visszaváró, ezoterikus tanokat is hirdető „Izrael-kolostorban”³ van, s az itt szerzett élmények Moon későbbi tanaiban is fellelhetők. Bekapcsolódott a koreai függetlenségi mozgalomba is, emiatt Tokióban és Szöulban is letartóztatják a japán hatóságok. Amikor 1945-ben elkezdte nyilvános működését, nem akart új egyházat alapítani. Azt remélte, hogy a kereszténység majd elfogadja az általa kapott kinyilatkoztatásokat és új tanítást. Nem így történt.

1946-ban a kelet Jeruzsálemének nevezett Phenjanba, Észak-Korea fővárosába ment, ahol a kommunista hatóságok a „társadalmi rend” (kommunista diktatúra) megzavarásának vádjával letartóztatják. 1946 augusztusában a Holy Lord Church tagjaival együtt ül börtönben.⁴ A kommunisták először félholtra verik, és kidobják a börtönből, majd 1948-ban öt év kényszermunkára ítélik. A hungnami haláltáborba kerül, ahol a legtöbb rab csak néhány hónapig maradt életben, mivel szisztematikusan túldolgoztatták és alultáplálták őket. A koreai háború kitörése után, 1950 októberében az ENSZ csapatok szabadítják ki.

1954-ben alapítja meg Szöulban a Szent Lélek Társasága a Világ Kereszténységének Egyesítéséért⁵ nevű szervezetet, ami Egyesítő Egyház néven lett ismert. Itt csatlakozott Moon egyesületéhez Young Oon Kim, a szülői Ewha Női Egyetem vallásfilozófia tanárnője, aki később Moon tanainak terjesztője lett. Japánba 1958-ban, az USA-ba 1959-ben érkezik az első misszionárius.

² Yamamoto (é.n.: 8) szerint Moon első felesége 1954-ben elhagyta őt, de később belátta hibáját, s azóta a közösség elkötelezett tagja.

³ Mások szerint 1946 nyaráig volt ott. (Információ Zahora Attilától, az EE sajtó szóvivőjétől.)

⁴ E csoport istentiszteleteit ugyan nem látogatta, de a tanításai nagyon hasonlítanak Moon tanítására (pl. a Messiás Koreába jön el, emberként születik, és nem a felhőkön jön el, a bűnbeesés szexuális bűn volt, Jézus nem teljesítette be a küldetését, Jézust nem értették meg, és sokat szenvedett a saját családjától is stb). Az EE úgy hivatkozik rájuk, mint a Messiás eljövételére felkészített csoportra.

⁵ Benkő (1996) szerint a „koreai szöveg pontos fordítása: Spiritualista (= spirítiszta) Társaság a világ ... Vagyis az eredetiben nem a harmadik isteni személy szerepelt a névben” (8. lábjegyzet). Zahora Attila szerint az egyház eredeti neve magyar fonetikus átírásban ‘Szejeje kidokkjo tongil siljang hjaphoe’, ahol a ‘siljang’ szentleket jelent. Szerinte a spirítalista (vagy spirítiszta) kifejezés – ‘kangsincsul’ – jelsorozata nem egyezik meg a ‘Szentlélek’ jelsorozatával.

Moon 1960-ban összeházasodik Hak Ja Hannal, amit az Egyesítő Egyház a „Bárány menyegzőjének”⁶ tekint. Hitük szerint az új frigy létrehozta az Igaz Szülők pozícióját, mert ők az első pár, akik bírják Isten teljes áldását, és képesek eredendő bűn nélküli gyermekeknek életet adni.⁷ 14 gyermekük született.

Moon tiszteletes 1965-ben 40 országot látogat meg és tart beszédet. Tanításának összefoglalása az 'Isteni alapelv', melynek 1966-ban megjelent kiadását Won Pok Choi (az Ewha volt angol professzora) fordította angolra.⁸ 1969-ben újabb nemzetközi beszédkörutat tart, majd 1972-ben az USA-ba költözik. Amerikai népszerűségét két ténynek tulajdonítják. Moon azon kevés ember közé tartozott, akik Nixont elnökségének utolsó, viharos időszakában is támogatták. Amikor meghívást kapott a Fehér Házba, az amerikai sajtót elbűvölte a koreai vallási vezető. A másik tény pedig az, hogy az egyház „tömegesküvői” szenzációforrásként szolgáltak a médiának.

Politikai befolyása miatt azonban a nyolcvanas évek elején az amerikai kormányzat meg akar szabadulni tőle. 1984 júliusában adócsalás vádjával 18 hónapra bebörtönzik. Moon tiszteletes, néhány kisebb vallási közösség vezetőjéhez hasonlóan, a saját neve alatt futó számlán tartotta az egyház pénzét. Az egyházak ugyan adómentességet élveznek, de a bíróság úgy döntött, hogy a vitatott összeget nem egyházi, hanem személyes célra használták fel, tehát adót kellett volna fizetni utána. Több mint 40 egyház képviselői szimpátia-tüntetések szerveztek Moon tiszteletes felmentéséért, félve attól, hogy ők lesznek a következő félreállításra kiszemelt egyház. Jó magaviseletéért Moon 13 hónap után szabadlábra került.

A hetvenes évektől kezdve Moon tiszteletes a gyakorlatban is elkezdte megvalósítani a világbékéről szóló elképzeléseit. 1975-ben 120 országban kezdenek missziós munkát. Rengeteg szervezet alakul a kezdeményezésére,

⁶ Vö. Jel. 21,9.

⁷ A Moon család, főleg Hyo Jin, Moon legidősebb fia viselt dolgairól – drog-függőség, hűtlenség, fizikai erőszak – Nansook Hong, Hyo Jin felesége írt (idézi Hoh 1999). Nansook Hongnak Eileen McNamara, a *Boston Globe* újságírója segített a szerkesztésben, aki már több, erősen kritizáló cikket írt az egyházzal (Introvigne 2000). A Sprektum tv-ben 2000 nyarán bemutatták a Moon menyével készült filmet (Moon tiszteletes és hívei címmel).

⁸ Magyarul az eredeti 'Isteni alapelv' eddig még nem jelent meg, bár kiadásán már dolgoznak; 1990-ben viszont megjelent az *Alapelv – 4. szint*, amely az eredetiek egy rövidített változata (Outline of the Principle). Az *Egy új korszak küszöbén – Az Egyesítő gondolatok rövid összefoglalása* c. kiadvány az 1991-ben és 1992-ben Szentpéterváron egyetemi hallgatók részére megrendezett CARP előadások anyagát foglalja magában.

amelyek mind a globális megértést és a világbéke elősegítését szolgálják.⁹ 1990-ben, Moszkvában szervez médiakonferenciát és nagygyűlést, amire még 1976-ban tett ígéretet, s amit akkor senki nem vett komolyan. Egy évvel később Észak-Koreába látogat, ahol fogadja őt Kim Ir Szen, akinek uralma alatt megkínózták és haláltáborba küldték.

Magyarországra az 1980-as évek elején érkeztek az első misszionáriusok Ausztriából – pl. Putz Martin Burgenlandból 1982-ben –, akik akkor még csak illegálisan dolgozhattak. Az osztrák egyházban mindenki úgy tudta, hogy kiléptek vallási közösségükből. Évekig egymásról sem tudtak, s így hazánkban a rendszerváltásig csak néhányan ismerhették meg tanításukat. 1990-ben egyesületként, 1992-ben pedig már egyházként jegyzik be őket. 1993-ban – az Egyesítő Egyház tudomása szerint – négy szülői panaszlevél alapján¹⁰ a parlament destruktív szektának minősíti az egyházat a Jehova Tanúival, a Szcitológia Egyházzal és a KRISNA Tudatúak Közösségével együtt. 1993. november 13-án Moon asszony tart előadást a Hiltonban. 1995-ben pedig maga Moon tiszteletes a Vigadóban mond beszédet, amelyet a *Magyar Hírlap* teljes terjedelmében közölt is¹¹.

Tanításuk

Tanításukkal¹² kapcsolatban mindenekelőtt azt kell megjegyezni, hogy bár azt Moon kapta meg kinyilatkoztatások formájában, de nem ő írta le, hanem az egyház első elnöke, Hyo Won Eu. Az *Alapelv* továbbá arról is tudósít bennünket, hogy a kinyilatkoztatásoknak a nagyobbik része, amelyek hitelveiket képezik, még nem jelent meg.¹³ Két következtetés adódik ebből a tényből. Egyrészt az újabb kinyilatkoztatások továbbfejleszthetők a régebbi-

⁹ Ezekkel részletesebben foglalkozunk még az EE szervezetének tárgyalásánál. Csak a Moon által kezdeményezett projektek száma meghaladja a 40-et (www.unification.org/projects.html). Ezeknek a szervezeteknek az áttekinthetőségét zavarja az, hogy maguk a tagok is alapíthatnak – és megszüntethetnek – szervezeteket, amelyek formálisan az EE-hoz tartoznak.

¹⁰ Amelyből hármat később visszavontak.

¹¹ Fizetett hirdetésként „Az igaz család és én” címmel, *Magyar Hírlap*, 1995. november 11. Moon asszony beszédét a *Szabad Föld* 1995. január 3-i számában (p. 16) „Újévi köszöntő, Igaz szülők és a beteljesedett szövetség kora” címmel közölte.

¹² Moon tanításában megtalálhatók a kereszténység, a konfucianizmus, a buddhizmus, a koreai filozófia, a szpiritizmus és a koreai sámánizmus egyes elemei (Bentkő: 1996:6. és 19. jegyzetek).

¹³ *Alapelv* – 4. színt, p. XII.

eket, amelyre talán a legmarkánsabb példa, hogy Moon tiszteletes messiási mivoltát csak 1992-ben hirdették ki az egész világ számára¹⁴, másrészt, hogy a vezetők közt létezhet egy „hierarchia”, amin keresztül a kinyilatkoztatások és magyarázatuk eljut a tagsághoz.

Tartalmilag az *Alapelv* három téma köré csoportosul: a „Teremtés elvei”, a bűnbeesés és a „Helyreállítás elvei” köré. A teremtés elveinek lényege, hogy minden létezőben két egymástól különböző, mégis egymást kiegészítő tulajdonságpárt találhatunk, melyeket kettős jellemzőknek neveznek. Az első kettősség a belső jelleg és a külső forma kettőssége, amely szerintük Istenben is megtalálható.¹⁵ A másik kettősség a férfias és nőies jelleg kettőssége, s ez is meg kell, hogy legyen a Teremtőben, hisz képmására – férfinak és nőnek – teremttettünk. Isten a világot valóságos „objektumának” teremtette, amire kiárad a szeretete. Ahogy Isten és a világ közt is szeretetkapcsolat van, hasonlóképp a férfi és a nő között is, amely a szüntelen „adás–elfogadás” viszonyában nyilvánulhat meg.

Bűntelen életével az embernek kellett volna ezt a szeretetet tükröznie, amely alapján létrejöhetett volna az igazi háromság (trinitas): az Isten, a férfi (Ádám) és a nő (Éva) között, s akkor beteljesedhetett volna a „Három Áldás”. Erről az áldásról maga a Biblia tudósít bennünket a Teremtés könyvében: „Legyetek termékenyek, szaporodjatok, töltsétek be a földet és hajtsátok uralmatok alá” (1,28). Az *Alapelv* szerint az első áldás – a termékenység – következtében az ember szeretete éretté válhat, és tökéletes szeretetkapcsolatot építhet ki Istennel. A második áldás a bűntelen, Istenre irányuló családi élethez adta volna meg a kegyelmet. A harmadik áldás pedig képessé tett volna bennünket arra, hogy igaz szeretettel uralkodjunk a világ felett. Az *Alapelv* szerint Isten egy – a Három Áldáson alapuló – földi Mennyszágot akart teremteni. Csakhogy mielőtt az első férfi és nő elérhette volna a tökéletességet, a Sátán törvénytelen és bűnös szerelemre csábította Évát, aki aztán Ádámmal is szexuális kapcsolatra lépett. Ezáltal Ádám és Éva szándékosan elfordultak Istentől, szellemi halált okozva maguknak és az egész emberiségnek. Rajtuk keresztül minden emberben ott volt, van és lesz a sátáni elem, más szóval az eredendő bűn, s a belőle származó hamis vérvonallal, amíg helyre nem áll az eredeti állapot. Ennek mikéntjét magyarázzák a „Helyreállítás Elvei”.

¹⁴ Mina Attila „Az áldás olyan, mint egy mentőkötél” c. írása az *EE Irányfény-Beacon* 2000. július 15-i számában közli a kihirdetések kronológiai sorrendjét.

¹⁵ Az *Alapelv* utal a Róm. 1,20-ra, amely Isten „örök erejéről” és „isteni mivoltáról” beszél.

Ezek szerint Isten már többször is megpróbálta helyreállítani a büntelen állapotot, de mindeztidig nem sikerült az emberek szabad akarata miatt. Ábeltől kezdve Noé, Ábrahám, Mózes, és Jézus is ezen dolgozott, de hiába. Az Alapelv szerint a Messiás feladata a Három Áldás megvalósítása, beleértve a családalapítást is, de ez Jézusnak, a második Ádámnak nem sikerült, hisz keresztre feszítették. Halála azonban nem maradt hiabavaló: önként vállalt feláldozása a lélek győzelme lett, s ennek következtében minden ember részvételre Jézus szellemi megváltásában. A büntől való tökéletes megszabaduláshoz azonban fizikailag is meg kell tisztulnunk, s ez a „Második Eljövétel Urára”, a harmadik Ádámra vár.

A harmadik Ádámnak János próféciája szerint egy keleti nemzetből kell jönnie, sőt 1920-ban már meg is született. A koreaiak, tradíciójuk szerint, Izrael elveszett tizedik törzséből származnak, s Korea egyesülése után ez az ország lesz majd a „Harmadik Izrael”, mert mind a zsidóság, mind a kereszténység hanyatlóban van. Az Egyesítő Egyház tanítása szerint Moon tiszteletes a harmadik Ádám, és feleségével együtt alkotják az igazi, a tökéletes szülőpárt, akik megkapták Isten áldását, amelynek továbbadására is képesek. Moon azt tanítja, hogy az áldás által a bűnbeesett ember megszabadul az eredendő büntől, és beoltódik Isten igaz vérvonalába. Ezt az áldást kapják meg a tagok esküvőjük pillanatában. Az összeillő házastársakat hitük szerint Isten választja ki Moon tiszteletes közvetítésén keresztül.¹⁶ Eleinte ő és felesége egyedül közvetítették Isten áldását a híressé vált tömeges esküvők résztvevőire, a Családok Szövetsége 1996-os megalakulásától fogva azonban a jelentős világvallások képviselői¹⁷ is megáldják a párokat. Az ezekből a házasságokból származó gyermekeket tekintik a „negyedik Ádámoknak”. Amint láttuk, az Egyesítő Egyház tanításában a kereszténységnek, a keresztény elemeknek meghatározó szerepük van, a keresztény egyházak azonban mégsem ismerik el maguk közül valónak. „Az 'egyesítő' teológia veleje – Jézus Krisztus istenségének és megváltói küldetése sikerének magyarázata, (...) a Mária-tisztelet és a szentségek hiánya, a második eljövétel kisarkítása,

¹⁶ Zahora Attila megjegyzése Lugosiék (p. 209) állításaira: „feltétel volt bizonyos idő a 'szektában', elméletileg kellett 3 'szellemi gyerek', ha nem is az Áldáshoz, de a családi élet elkezdéséhez. Az elméletileg azt jelenti, hogy ez nem volt egy szigorú, abszolút előírás. A 'bizonyos pénzösszeg' is igaz, hiszen van ún. áldás díj ... Az ún. 'szeparációs időszak' ... is igaz. Legtöbbször nem is árt, hiszen meg kell ismerni a másikat. Az Áldás polgári értelemben inkább eljegyzésnek felel meg, mintsem házasságnak. 2000 februártól már elméletileg sem élnek a feltételek. Csak az áldás díj maradt és egy 40 napos különélési időszak.”

¹⁷ Introvigne (2000) a hét egyházi képviselő közül név szerint említ egy ortodox rabbit, egy katolikus érseket és egy pümkösdista általános előljárót.

miszerint ennek századunkban kell beteljesednie – összeférhetetlen a katolikus hittel”, nyilatkozta Massimo Introvigne.¹⁸ 1977-ben az Egyesült Államok Egyházainak Nemzeti Tanácsa is úgy döntött, hogy az Egyesítő Egyház nem keresztény, mert az nem fogadja el az ún. krisztológiai alapot, hogy Jézus a Megváltó, és nem hisz a Szentháromságban.¹⁹ Moon tiszteletet és vallási közösséget szemmel láthatólag mindez, legalábbis a hetvenes és nyolcvanas években, kevésbé zavarta, hisz az is meg van írva, hogy Jézus-hoz hasonlóan a „Második Eljövétel Urának” is üldözéssel és meg nem értéssel kell szembenéznie.²⁰ Ebben az időszakban kezd kialakulni a mások által „Moon-birodalomnak” nevezett, valóban világméretű szervezet, amelyet tanításuk szerint a harmadik áldás kiteljesedésének tekintenek.

Szervezetük

Bár ma már gyakorlatilag az egész világon megtaláljuk e vallási közösség tagjait, legnagyobb létszámban még most is Koreában és Japánban élnek. Ugyanakkor az Egyesült Államokban élőknek különleges jelentőséget tulajdonít Moon tiszteletes, mert az USA gazdasági, politikai és katonai vezető szerepén keresztül igyekszik világméretű terveit megvalósítani. Kulturális és munkamódszerbeli különbségek miatt az Egyesítő Egyház keleti és nyugati – főleg a koreai és az amerikai – „ágai” közt időnként feszültség keletkezett, amelyből rendszerint a koreai véleményt követték.

Az Egyesítő Egyház területi felosztásában a kontinensek szolgáltatják a legnagyobb egységeket, melyeket a kontinentális igazgatók vezetnek. Ezek a „World Mission Department” alá tartoznak. Európa 5 régióra oszlik, élükön a regionális vezetőkkel, akik alá jelenleg 35 nemzeti vezető tartozik. A nemzeti egyházakon belül már csak a helyi egyházak találhatók, bennük a

¹⁸ Idézi Benkő (1996:27–28). A keresztényeknek igen sérelmes az a tanítás, hogy Jézus és Moon meghalt fia – akit Mennyei Helytartóként tisztelnek – „testvérként dolgoznak” együtt.

¹⁹ Benkő (1996:27). A katolikus szempotokon túl az EE tanításának ökumenikus megítélését lásd a *Minden vallás egyház?* c. (1996) kiadványban. Yamamoto (é.n.: Part V.) közli Moon tanításának összevetését (értsd: ellentmondásait) a Bibliával.

²⁰ Vö. Lk.17,25, Lk. 18,8. és *Egy új korszak küszöbén* (p. 157). Ugyanakkor Moon sokat tesz azért, hogy a vallások összefogjanak (vö. az EE szervezeti leírásánál mondottakkal).

családokkal.²¹ Akik már elkezdtek a családi életet, azok családjukkal élnek, de akik még nem kezdték el – áldottak, de még külön élnek, vagy még nem kapták meg az áldást –, azok együtt laknak a központban, lakó- vagy életközösségben.²² A helyi egyházak az adott településért „felelősek”, élükön a „városvezetővel” (city leader).

Világviszonylatban az Egyesítő Egyház tagsága egyesek szerint egy és két millió fő közt volt, ebből Észak-Amerikában élhetett tízezer és harmincezer fő közötti tag.²³ Egy másik forrás szerint a kilencvenes évek végén Moonnak csak néhány százezer híve volt, és a létszám stagnált (Hoh 1999). Magyarországon 1990-ben 40-en lehettek, 1996-ra kb. 500-ra becsülték létszámukat. Ez utóbbi adatban azonban minden bizonnyal benne lehetett a valási közösséggel „szimpatizálók”, bármilyen kapcsolatot tartók száma is, mert a „valódi tagok” száma – még 2000-ben – is csak 150–200 fő körül volt.²⁴

Jelentőségüket azonban világviszonylatban sem létszámuknak köszönheték elsősorban, hanem annak a nagyszámú vallási, kulturális, gazdasági és politikai szervezetnek, amelyek a szó szoros értelmében behálózták a világot. **Vallási** szempontból talán legjelentősebb a *Unification Theological Seminary* Barrytown (New York) székhellyel, amely a tagok teológiai képzését végzi. Mivel Moont sokan kultuszvezérnek tekintik, úgy gondolják, hogy a szeminárium tudományos színvonala igen gyenge lehet. Pedig a nemcsak tagokból álló tantestület meglehetősen hírnévnek örvend, s a náluk végzett diákok olyan neves egyetemek doktori programjaira nyertek felvételt, mint a Harvard és a Yale. A *Világ Vallásainak Tanácsát* 1984 augusztusában hozták létre. Feltétlenül meg kell említeni az 1983-as alapítású *Nemzetközi Vallásos Alapítvány* (IRF), amely a vallások közti dialógus megteremtésén fáradozik. Első konferenciáját 1985-ben New Jerseyben tartotta. A *Világ Vallásainak Közgyűlése* négyévenként rendez összejövetelt. E szervezet keretében hozták létre a *Vallásos Fiatalok Szolgálatát* (RYS). A

²¹ Magyarországon Budapesten élnek a legnagyobb létszámban, ezen kívül megtalálhatók még Pécsen, Szegeden, Győrött, Kaposvárott, Békéscsabán, Gödöllőn, Miskolcon és Veszprémben. A debreceni csoportjuk megszűnt. Amint látjuk, leginkább egyetemi városokban találnak követőkre.

²² Zahora Attila azonban megjegyezte, hogy ez nem általános, mert vannak, akik albérletben, kollégiumban vagy a szüleiknél laknak.

²³ Yamamoto (é. n.: 17).

²⁴ Az 1990-es és 1996-os adatokra vonatkozóan vö. Török (2000) tanulmányát. A „valódi tagokat” Zahora Attila azoknak tekintette, akik rendszeresen eljárnak az istentiszteleteikre. Budapesti központjukban kb. 30–40 felnőtt tag volt jelen a vasárnapi istentiszteleteken a mintegy 70 – nemcsak magyar nemzetiségű – felnőttből, akik a jelenléti ívükön szerepeltek.

RYS nemzet- és felekezeti alapon szervez esetenként évente többször is gyakorlati tevékenységet a helyi közösség javára. Ilyen RYS projektet tartottak Magyarországon 1991. július 10–28. közt Fótton, Pécsen és Tatabányán. Igen fontos szerepet tölt be az 1962-es alapítású *Diákszervezet az Alapelvek Megismerésére* (CARP), amely nemcsak a hallgatók toborzásában érdekelt, hanem a konzervatív társadalmi és politikai értékek terjesztésében is. Az Új Ökumenikus Kutató Szövetség (New ERA) azért igyekszik a vallások családját kialakítani, hogy azon keresztül a társadalmat is átfőmálja. A *Vallásközi és Nemzetközi Szövetség a Világ Békéjéért* (IIFWP) a legfrissebb, 1999-es alapítású szervezet, melynek célja, hogy a legmagasabb szinten tanulmányozza és megalapítsa a vallási bölcsességeknek azt a rendszerét, amellyel a világ legegésőbb kérdéseire lehet választ találni. Moon tiszteletes ezt az ENSZ keretén belül létrehozott vallási vezetők tanácskozó testületével igyekszik megvalósítani, amely egyúttal az ENSZ-t kétkamarás intézménnyé alakítaná át.

Kulturális téren megemlítendő a *Nemzetközi Kulturális Alapítvány* (ICF), amelyet 1968-ban Japánban hoztak létre. Az ICF szponzorálja a már korábban (1965) megalapított *Little Angels* (Kis Angyalok) csoportot, amely művészeti központ, iskola és a koreai népi táncokat bemutató balett egyesület. A Little Angels a két Korea közti feszült politikai helyzet enyhítésében is szerepet kapott, amennyiben 1998-ban fergeteges sikerű előadásorozatot tartottak Észak-Koreában. Ezt a látogatást egy ottani táncsoport szintén hatalmas sikerrel viszonzta Dél-Koreában 2000 májusában. Ugyancsak az ICF támogatását élvezi az 1920-as évek elején alapított híres *New York City Symphony Orchestra*. 1972-ben kezdte meg működését a *Nemzetközi Konferencia a Tudomány Egységéért* (ICUS), amelynek néhány rendezvényén Nobel-díjas tudósok is megjelentek. A *Professzorok Világbéke Akadémiája*²⁵ (PWPA) már Magyarországon is létezik. Moon 1992-ben hozza létre feleségével a *Nők Világbéke Szövetségét* (WFWP), s 1996-ban alapítja meg a *Családok Szövetsége a Világ Békéjéért és Egységéért* (FFWPU) nevű szervezetet, amely ökumenikusan, felekezetektől függetlenül próbál megoldásokat adni a családok problémáira.

Politikai jellegű szervezeteik közül talán legnépszerűbb a *Nemzetközi Szövetség a Kommunizmus Feletti Győzelemért* (IFVOC), amit több mint 10 millió amerikai támogatott az aláírásával. Ebből jött létre 1980-ban az *Egyesületek Szövetsége az Amerikai Társadalmak Egységéért* (CAUSA), melynek fő célja szintén a kommunizmus elleni küzdelem. Befolyása különösen

²⁵ A *HVG* (nov. 25. p. 108) értesítése szerint a PWPA-nak a magyar származású Wigner Jenő atomtudós is tagja.

a Nixon és Reagen adminisztrációk idején volt jelentős, de elítélően nyilatkoztak róla a dél-amerikai katonai diktatúrák ellenzői és a német Szövetségi Törvényszék²⁶ is. A *Nemzetközi Biztonsági Tanács* (ISC) és a *Csúcsbizottság a Világbékéért* (SCWP) munkájában magasrangú politikusok is részt vettek.

Gazdasági tevékenysége legalább ennyire szétágazó és sokrétű. Moon egyik kiadványa (*New Vision for World Peace*) felsorolja érdekltségeit, amelyek kiterjedtek az élelmiszeriparra, halászatra, fémgyárakra, számítástechnikára, gyógyszergyárakra, hajóépítésre, elektronikára és a médiára. Ez utóbbiban övé a Paragon House kiadó, a *Washington Times*, a *New York City Tribune*, valamint a japán *Sekai Nippon*, a koreai *Sege Times* (*Sae Gae Ilbo*) és az uruguayi *Ultimas Noticias*.

Egy 1994-es osztrák kiadvány szerint Moon 130 országban 525 vállalattal rendelkezett.²⁷ Ez azonban 1994-ben volt. Az ázsiai gazdasági válság az 1990-es évek végén súlyos károkat okozott Moon birodalmában, melynek nagy részében már addig is súlyos veszteségekről tudtak egyesek. 1998. november 30-án a Tong Il (Unification) csoport négy vállalata csődbe jutott. Ez a négy vállalat az Il Hwa nevű üdítőitalgyártó csoporttal együtt, amely már májusban hasonló sorsra jutott, alkotta a csoport háromnegyed részét.²⁸ Hoh (1999) szerint Moon új, de talán utolsó reménye a brazíliai 35 ezer hektáros New Hope East Garden.

Mások szerint azonban Moon gazdasági hatalmának eddig sem csak a vállalkozások képezték az alapját, hanem legalább olyan, ha nem jelentősebb mértékben a tagok által befizetett adományok. Ezzel azonban már áttérünk az Egyesítő Egyház társadalmi megítélésének témájára.

Társadalmi megítélésük

Magyarországi megítélésükben a leglényegesebb mozzanat kétségkívül az volt, amikor 1993-ban destruktívnak minősítette őket a parlament. A ma-

²⁶ Benkő (1996:23–24) spanyol és német kiadványokra hivatkozik.

²⁷ Idézi Benkő (1996:25).

²⁸ „The eclipse of Moon Inc – Unification Church's businesses have been losing money” *The Economist*. v. 349 no8097 Dec. 5 1998 p. 72–3.

gyar sajtóban²⁹ és ismertető kiadványokban³⁰ a következő vádakot hozták fel ellenük:

- emberi jogokkal való visszaélés (párvalasztás jogáról való lemondatás és agymosás)
- szexuális „kizsákmányolás”
- a tagok pénzügyi „kizsákmányolása”
- adócsalás
- világalomra, politikai hatalomra való törekvés
- az „erkölcsi alapelv” bomlasztása azáltal, hogy az egyház életében nagy szerepet játszanak az anyagiak
- vezető pozíciók elfoglalása a magyar társadalomban
- fegyvergyártás, fegyverkereskedelem
- az a veszély, hogy a jelenlegi, pszichológiai agressziót tényleges fegyveres, illetőleg katonai agresszióvá változtatja át a vezető
- „*heavenly deception*”, amit Lugosi Ágnes és Győző (1998) „égi cselnek” fordít, s amely alatt a „kívülállókkal szemben alkalmazott álcázási stratégiát”, titkolózást értenek.

Amint látjuk, a vádak egy része – az első három pont – az egyén, a személyi méltóság elleni vétségekre vonatkozik, míg a többiek társadalmi veszélyre hívják fel a figyelmet. Az alapvető emberi jogokkal való visszaélés első formájánál említik meg azt, hogy a tagok lemondanak a párvalasztás jogáról.³¹ Ha jól meggondoljuk, ez nemcsak rájuk jellemző, hisz más kultúrákban – így például az iszlám és hindu társadalmakban vagy a konfuciuszi ha-

²⁹ Az itt szemlézett cikkek listája: *Kapu*, 1998. 1. sz. p. 85–87. „A társadalom-ellenes szekták, Beszélgetés Németh Géza református lelkésszel.” (Váradai Szabó Anikó); *HVG* 1997. 12. 20. p. 53–54. „Moon-szekta, Holdfogyatkozás”; *Nógrád Megyei Hírlap* (1997. 01. 06.), *Tolnai Népiújság, Komárom-Esztergom Megyei 24 Óra, Heves Megyei Hírlap, Dunántúli Napló, Új Néplap* „Terjeszkedik a szuperguru – A Moon-szekta keresztes hadjáratot indított Latin-Amerikában” (Kenesi István); *Magyar Hírlap* 1993. márc. 11. „Destruktív, de nem ez a lényeg. Az Egyesítő Egyház és Tóth Albert képviselő” (Gyémánt Mariann).

³⁰ Elsősorban Lugosi Á. és Lugosi Gy. (1998), valamint Benkő (1996) írásaira gondolok.

³¹ Maga Németh Géza is elismerte, hogy „nem büntetendő, ha valaki ebbe belemegy, de ez mégis az a határeset, ami ... társadalmilag mégis káros.” *Kapu*, 1998. 1. sz. p. 85–87. A vele készített interjú még halála előtt aláírásával hitelesítette. Az interjú kései leközlését a *Kapu* így indokolta: „Sajnos jóslata bevált: a szekták megerősödtek, s egyre sűrűbben értesülünk bomlított cselekményekről. A miskolci Vesta-templom felgyújtása volt az apropó, hogy elővegyük ezt az interjút.” A templom felgyújtásához az EE-nek semmi köze sem volt.

gyományokban – még ma is elfogadott, hogy a házastársat a szülők választják ki. Az Egyesítő Egyház tagjai ráadásul úgy tartják, hogy a házastársat valójában Isten választja ki, Moon tiszteletes csak „közvetít”.³² Szalai (1998:42) tudni véli, hogy ha már házaspárok csatlakoznak ehhez a vallási közösséghez, akkor azoknak el kell válni. Szerinte továbbá lehetőleg más rasszba és kultúrába tartozókat adnak össze. Az Egyesítő Egyház saját bevallása szerint³³ a házasulók mintegy egyharmada azonos nemzetiségűvel kerül össze. Továbbá arra is van számos példa, hogy a párokat a hagyományosan jó nemzetiségi kapcsolatok alapján választják ki. Így például a magyarok egy része lengyel, illetve erdélyi társat kapott.³⁴ Az a megállapítás, hogy a már házasoknak el kellene válniuk, teljességgel megalapozatlan. Az Egyesítő Egyháztól kapott információ alapján újabban arra is van lehetőség, hogy a tagok saját maguk válasszanak párt.

Bár Lugosi állítja, hogy „a Moon javasolta öt lehetséges partner közül a helyi csoport vezetője által kiválasztottal kötik életük fonalát a hívők” (1996:208), erről azonban a magyar tagok sosem hallottak.³⁵ Sőt azt közölték, hogy nagyon sok tag – a házasságra kijelölt párok 30–40 százaléka – éppen amiatt lép ki az egyházból, mert nem tetszik a számukra kiválasztott pár. Azoknál viszont, akik összeházasodnak, a válási arány csupán egy százalék körül van. Az elváltak továbbra is tagjai maradhatnak a vallási közösségnek, de többen büntudatból elmaradnak.

A személyi jogok megsértésének másik formáját, az agymosást csupán egyetlen magyar újságcikk³⁶ említette. Az agymosás kérdése igen bonyolult és ellentmondásos, melyekről részletesebben szoltunk általános, bevezető kiadványunkban. Konkrétan az Egyesítő Egyházzal kapcsolatban a külföldi

³² Az új tagok esetében a házaspárok kiválasztását már a régi egyházi vezetők végzik Moon felügyelete alatt, Moon tiszteletes pedig a második generáció – a tagoktól született gyermekek – házasítására összpontosít (Introigne 2000).

³³ A továbbiakban, ha külön nem jelzem, akkor a „saját bevallás” alatt az EE sajtószerkesztőjének, Zahora Attilának az információja értendő. Több esetben ez az információ az általa írt, a szemlézett írásra vonatkozó reflexiójúból, a szerzőnek írt levélből származik.

³⁴ Jelen szerző 1996-os interjúja alapján, melyet Granc Róberttel, az EE akkori irodavezetőjével készített. Az EE házassági szokásaival kapcsolatban lásd még a tanításukban a házasságról mondottakat.

³⁵ Állítólag olyanok is vannak, akiknek nem tetszett a kiválasztott pár, és újat kértek.

³⁶ Ez az egy viszont – Kenesi István „Terjeszkedik a szuperguru – A Moon-szekta kereszties hadjáratot indított Latin-Amerikában” – hat megyei lapban jelent meg, más – az EE által szintén visszautasított – vádakkal együtt.

szakirodalom³⁷ sem egységes. Ruth Tucker történész csak arról tudósít, hogy az egyházat az agymosás alkalmazása miatt kritizálják. Walter Martin viszont állítja, hogy erre a vallási csoportra jellemző a nyilvánvaló, általánosan elterjedt és erőszakos pszichológiai nyomás, amely a tagok elkötelezettségének mindenáron való fenntartására irányul. Mások, mint például David Bromley, Anson Shupe és Eileen Barker szociológusok azonban arra a következtetésre jutottak, hogy ez egyáltalán nem általánosan elterjedt, jobbra csak egy kaliforniai csoportra volt jellemző. Yamamoto végül úgy összegzi ezeket, hogy a hetvenes és nyolcvanas években nagy valószínűséggel voltak visszaélések a tagok toborzásában és elkötelezettségük szinttartásában, de ezeket azóta korrigálták. Mivel Magyarországon a lényegi térítés csak 1990 után indult meg, feltételezhetjük, hogy az erőszakos technikák alkalmazása hazánkban nem fordult elő. De ha még ezeket alkalmazták volna is, a jelenlegi kis létszámból, valamint a már említett jelentős lemorzsolódási adataikból ítélve ennek a határfoka minimális lehetett.³⁸ Egyesek az agymosás technikái közé sorolták az „égi cselet” is, amelyről később még szó lesz.

A „szexuális kizsákmányolás” vádjá alatt a magyar olvasók azt olvashatták, hogy az „ötvenes években sok nő akkor nyerhetett felvételt az egyházba, ha purifikációs célzattal lefeküdt Moonnal”.³⁹ Ennek valószínűleg Chung Hwa Pak – egyike Moon első tanítványainak – szolgáltatott alapot a „Hat Mária tragédiája” c., japánul megjelent írásával. Ebben megerősítést nyernek azok a vádak, amelyek Moon tiszteletes működésének első éveiben elkövetett visszaélésekről – szexuális rítusokról, amelyeket állítólag többek közt hat házassággal is elkövetett – tudósítottak. Az Egyesítő Egyház kezdetől fogva tagadta ezeket a vádakot, és ebbéli tevékenységében olyan tényekre is támaszkodhatott, mint a koreai bíróságok által hozott döntések sora, miszerint ezek és a hasonló állítások csak alaptalan rágalmozások voltak.⁴⁰ Ilyen forrásra támaszkodhatott Szalai is, amikor azt állította, hogy a

³⁷ Szemlélve Yamamoto (é.n.) által, aki megemlíti két bírósági eljárást is – a Katz vs. Superior Court (1972) és a Molko and Leal vs. Holy Spirit Association (1986) eseteket –, amelyekben az EE-t agymosással vádolták. A bírósági döntések ellentmondóak voltak.

³⁸ Résztevői megfigyeléseimből azoknak kevés száma miatt az agymosásra vonatkozólag semmit sem mondhatok. A tagok viselkedése és nyitottsága azonban többnyire semmilyen „agymosottsági” jelleget sem mutatott. Csupán egyetlen alkalommal fordult elő, hogy kérdésemre szégyenlős mosolyba burkolt hallgatás volt a válasz.

³⁹ *HVG* 1997. 12. 20. p. 53–54. „Moon-szekta, Holdfogyatkozás”

⁴⁰ A Parkra vonatkozó és a korábban hozott koreai bírósági döntésekről szóló információ forrása Introvigne (2000). De hogy konkrétan milyen vádak voltak azok, azt Zahora Attilától, az EE sajtószóvivőjétől tudtam meg.

„mozgalom kezdetén Moon szó szerint ‘fizikai síkon’ tisztította meg az általa összeadott párok nőtagjainak ‘a vérét’” (1998: XZ). A vád 1955-ből ered, amikor az Ewha női egyetemről sok tanár és diák csatlakozott az egyházhoz. Az iskola igazgatónője – aki a parlament alelnökének sógornője volt – ultimátumot intézett hozzájuk: vagy az iskola, vagy az egyház. Amikor az újságok az emberi jogokkal való visszaéléssel kezdték vádolni, saját védelmére találta ki ezt a sztorit. Moont és az egyház vezetőit letartóztatták, de rövidesen kiengedték, mert nem találtak bizonyítékot a vádakra. Maga Park is, aki visszatért az egyházba, röviddel halála előtt egy másik írásában, *The Apostate*, visszavonta minden állítását.

Miközben az Egyesítő Egyház visszautasított minden olyan gyanúsítást, amely Moon tiszteletes erkölcsstelen cselekedeteire utalna, megjelentetett egy olyan tanulmányt is, amely arra mutatott rá, hogy Moont és családját nem lehet a közönséges halandókra alkalmazott mérce szerint megítélni.⁴¹ Ebben olyan bibliai személyek életét említik, mint például Jákobot s vele kapcsolatban Ráhelt, Leát és a szolgálkat, Ábrahámot Sárával és Hágárral, Dávidot Betsabéval stb. Ugyanakkor a kiadvány arra is felhívja a figyelmet, hogy ez nem jogosítja fel a tagokat arra, hogy ők megszegjék az áldásukkor vállalt házastársi hűségüket, s hogy eltérjenek az Alapelvben rögzített „egy ember – egy asszony örökké” iránymutatástól. A kiadvány ellenére, Massimo Introvigne szerint, a Hong könyv a tagok közül sokakat megzavart.

Az újságcikk⁴², amelyik az agymosást említette, tudni vélt arról is, hogy a „papok” szexuálisan is beavatják az újoncokat”. Erről az Egyesítő Egyház sajtószóvivője még nem hallott. Az állítás valótlansága mellett szól a cikk erősen szenzációhajhászó beállítottsága, a „bizonyítékok” hiánya, valamint a tájékoztatatlanságból adódó komplikációkkal való nemtörődőmség. Mivel a cikkíró nem tisztázza, hogy ki a „pap”, nyitva hagyja azt a lehetőséget, hogy annak akkor homoszexuális kapcsolatot is kellene létesítenie, azt viszont az Egyesítő Egyház nem tartja megengedettnek.⁴³

A szexuális kizsákmányolás mellett a magyar olvasók a tagok pénzügyi „kizsákmányolásáról” is hírt kaptak. A *HVG* – egy kiugrott szektatagra hivatkozva – említi, hogy a „tömeges esküvőkön való részvételért a becslések során eddig 1,3 milliárd dollár folyt be az egyház kasszájába”.⁴⁴ Benkő pe-

⁴¹ Massimo Introvigne (2000) utal a HSA-UWC North America Family Church kiadványára „Questions and Answers About Nan Sook Hong’s Book” (Kérdések és válaszok a Nan Sook Hong könyv kapcsán), amelyet Rev. Joong Hyun Pak kontinentális igazgató és Dr. Tyler Hendricks elnök jelentetett meg 1998. okt. 3-án.

⁴² Kenesi „Terjeszkedik a szuper guru ...”

⁴³ Ez egyébként logikusan következik az EE tanításából.

⁴⁴ 1997. december 20. p. 53–54. „Moon-szekta, Holdfogyatkozás”

dig arról tudósít, hogy „aki végleg elkötelezi magát az Egyesítő Egyháznak, attól Moon elvárja, hogy mindenét egyházának adja, és szerezzen adományokat, valamint új tagokat. Az új ‘moon’ a 8–10 tagból álló ‘mozgó adománygyűjtő egységekben’ tölti – több évig tartó – ‘újonc’ ideje felét. (...) Az iparilag fejlett országokban az egység tagjai kötelesek (...) naponta 300–1000 dollár közötti ‘adományt’ gyűjteni. Aki nem teljesíti a normát, arra büntetés (élelem-megvonás, sőt verés) vár.”⁴⁵

Nehéz ezeket az állításokat ellenőrizni. Tény, hogy az áldásért az Egyesítő Egyház tagjainak fizetni kell. De ahogy a sajtószóvivőjük érvelt, a szerzőkért szinte kivétel nélkül minden vallási közösségben kérnek valamilyen juttatást. Tény az is, hogy Észak-Amerikában én magam is találkoztam az egyház kéregető, üdítőitalt és cukorkát áruló tagjaival, Magyarországon viszont ezideig nem. Az élelemmegvonást és verést az egyház vezetői egyértelműen visszautasítják.⁴⁶ Tény az is, hogy azok a tagok, akikkel én találkoztam, semmivel sem tűntek szegényebbnek, alultápláltabbnak és kialvatlanabbnak, mint mások.

Amint az egyház történetében láttuk, az adócsalás vádja Moon tiszteltest illetően bírósági döntésen alapszik, amelyért 13 hónapos börtönbüntetést le is töltött. Az eset valószínűleg többet használt az Egyesítő Egyháznak, mint ártott, mert ez Moont felruházta a „mártír” képével. Az értelmiség több tagja is mellé állt, és a vallásszabadságért küzdők bajnokaként tartják számon.⁴⁷ Ezzel kapcsolatban az Egyesítő Egyház magyar sajtószóvivője egy mondatot idézett Carlton Sherwood Pulitzer díjas újságíró *Inquisition* c. könyvéből (1991:12), miszerint az Igazságügyi Minisztérium adóügyi főügyésze nemcsak erélyesen érvelt a vád ellen, hanem figyelmeztetett is, hogy ha Moont adócsalás koholt vádjával vitték a bíróság elé, akkor a kormány abban a zavaró helyzetben találhatja magát, hogy adó-visszatérítéssel tartozik neki.

A következő két gyanúsítás – világalomra, politikai hatalomra való törekvés⁴⁸ és az „erkölcsi alapelv” bomlasztása azáltal, hogy az egyház életében nagy szerepet játszanak az anyagiak – „valóságtartalmát”, illetve veszélyértékét nehéz megbecsülni. Az *Alapelv* tanításából, különösen a harma-

⁴⁵ Benkő (1996:26–27) német és spanyol kiadványokból idéz, amelyek alapján kiszámítja, hogy csak az Egyesült Államokban ez évente mintegy 5 millió dollárt jelent.

⁴⁶ Vö. *168 óra*, 1998. április 14. p. 35–36. „Hitek és Utak 2. Egyesítő Egyház.” Gyémánt Mariann interjúja Cook Elisabeth-tel, az EE alelnökével.

⁴⁷ Yamamoto (é.n.:11).

⁴⁸ A világalomra, politikai hatalomra való törekvéssel Németh Géza vádolta őket (*Kapu*, 98. 1. sz. p. 85–87).

dik áldás tartalmából ítélve az egyháznak kötelessége arra törekednie, hogy „igaz szeretettel uralkodjék a világ felett”. Ennek persze nem kell szükség-szerűen „politikai uralomnak” lennie, s bár Moon igyekszik jó kapcsolatokat kiépíteni főleg a konzervatívabb körökkel, az egyház vezetői eddig távol tartották magukat a politikai élettől.⁴⁹ Gazdasági és pénzügyi hatalmánál fogva természetesen Moon befolyásolhatja a politikai döntéshozókat, de hogy konkrétan mi az az „erkölcsi alapelv”, amelyet az egyház anyagi érdekelt-ségei bomlasztanak, és miképpen, azt Tóth Albert képviselő sajnos nem nevezte meg 1993-ban. Pedig jó lett volna, mert ez is alapul szolgált arra, hogy „destruktívnak” minősítsék az Egyesítő Egyházat. Arra a kérdésre ugyanis, hogy mi bizonyítja, hogy ez az egyház destruktív, a képviselő a kö-vetkezőt válaszolta: „Ez csak egy külföldi terminológia, nem ez a lényeg. Szerintem az egyház életében nem játszhatnak ilyen nagy szerepet az anya-giak. Az Egyesítő Egyháznak külföldi vállalkozásai vannak, a hajógyártástól a bankokig számos érdekeltiséggel rendelkezik, s ez, ha úgy vesszük, bom-lasztja az erkölcsi alapelvet.”⁵⁰ Ilyen érveléssel természetesen mindent, s ha úgy vesszük, mindennek az ellenkezőjét is lehet bizonyítani. Arról nem is szólva, hogy a történelmi és a kisebb egyházak életében is szerepet játszanak az anyagiak.⁵¹ Persze azt megint nem definiálta Tóth Albert, hogy mekkora nagyságú az a szerep, amelyet a pénz és gazdasági vállalkozások „játsz-hatnak” egy egyház életében.

Valamivel konkrétabbnak tűnt az a gyanúsítás, amikor Németh Géza a magyar társadalom vezető pozícióinak elfoglalásáról szólt. „Tudunk róla, hogy a magyar kulturális élet egyik kényes pontján, az Oktatáskutató Inté-zetben a vezető pozíciót az a Moon szekta foglalta el, amelyik céljai elérése érdekében a vezető magyar értelmiséget célozta meg.”⁵² Mint kiderült, csu-pán arról volt szó, hogy az intézet néhány vezetője – akik sosem voltak az egyház tagjai – részt vettek az Egyesítő Egyház egyik nemzetközi tudomá-nyos szervezete által szponzorált konferencián.⁵³

⁴⁹ Ezzel az erővel az Antall-kormány ideje alatt a protestáns egyházakat is vá-dolni kellett volna, valamint később a Hit Gyülekezetét is, hisz ezeknek több lelke-sze, tagja is képviselő volt a parlamentben.

⁵⁰ *Magyar Hírlap* 1993. március 11. „Destruktív, de nem ez a lényeg. Az Egye-sítő Egyház és Tóth Albert Képviselő” (Gyémánt Mariann interjúja). Kiemelés tőlem.

⁵¹ Hogy csak két példát említsünk: a Vatikán is keveredett már pénzügyi bo-nyodalomba, és Jézus Krisztus Utolsó Napjainak Szentjei, a mormonok is igen ko-moly gazdasági és pénzügyi hatalommal rendelkeznek.

⁵² *Kapu*, 1998. 1. sz. p. 85–87. „A társadalomellenes szekták ...”

⁵³ Nagy Imre válaszelevele az interjúra. (*Kapu* 1998. 3. sz. p. 100).

A fegyvergyártás és fegyverkereskedelem problémája már sokkal kényesebb kérdés. Amíg Yamamoto egyáltalán nem említi azt, hogy az Egyesítő Egyháznak fegyvergyárai lennének, a német nyelvű ismertetők⁵⁴ szólnak erről is. Lugosi Ágnes és Győző még azt is tudni vélik, hogy milyen típusú fegyverek gyártási jogát szerezte meg ez a vallási csoport.⁵⁵ Ezzel szemben a magyarországi Egyesítő Egyház alelnöknője 1998-ban tagadja azt, hogy az egyháznak fegyvergyárai lennének.⁵⁶ Jelenlegi sajtószóvivőjük, Zahora Attila már árnyaltabb képet ad erről a kényes témáról. „A Tong II szerszám-gépgyár mint olyan gyárthat fegyvereket is, de kérem vegyenek figyelembe néhány pontot: senki nem csinálhat üzletet Koreában kormányzati beleegyezés nélkül, és az egyház az ipari ügyeit a kormány jóváhagyásával végzi.⁵⁷ Talán a Koreai követséget kellene megkérdezni arról, hogy mennyire írják elő egy-egy üzemmek, hogy mit gyártsanak. (...) Koreában technikailag háború van. 1953-ban csak tűzszünetet kötöttek, nem békét. A CNN információi szerint 1998 folyamán csak(!) 30 fegyveres konfliktus volt Észak és Dél között ... Dél-Koreában mindenkinek hazafias kötelessége részt venni a honvédelemben. A fiatalok 2,5 évet töltenek a hadseregben. Ha valakinek szerszámgépgyára van, nem nehéz kitalálni, hogy mi a hazafias kötelessége. Ez egyébként a '22-es csapdája'. Ha valaki patrióta Koreában, azt elítélik nyugaton, ha meg akar felelni a nyugati elvárásoknak, akkor kinézik a saját hazájában.”⁵⁸

A fegyvergyártáshoz kapcsolódik Németh Géza felvetése, miszerint elképzelhető „az a veszély, hogy a jelenlegi pszichológiai agressziót tényleges fegyveres, illetőleg katonai agresszióvá változtatja át a vezető”. Ez a lehetőség persze fennáll, de egy ilyen állításnál először azt kell bizonyítani, hogy létezik-e „pszichológiai agresszió”. Tény, hogy az Egyesítő Egyház tagjai engedelmisséget fogadnak Moon tiszteletesnek, és megígérik, hogy teljes

⁵⁴ Gandow (1990:706) Reller – Kießig (1985:644).

⁵⁵ A dolog szépséghibája csak az, hogy az „M16-os támadó rakéta” alatt valószínűleg az amerikai hadseregben rendszeresített M16-os kézi fegyvert kell érteni. A Kahr Arms cég vezetője valóban Kook Jin Moon, Moon tiszteletes fia, de az amerikai EE nyilatkozata szerint az nem az egyház, hanem egy „magánember” befektetése. Az ifjabb Moon állítólag sok kritikát kapott az EE-től ezért a vállalkozásáért.

⁵⁶ „Ha valóban volnának fegyvergyáraink, az újságok már régen megírták volna, méghozzá a címlapon, hol is vannak ezek” – nyilatkozta Elizabeth Cook. *168 óra*, 1998. 04. 14. p. 35–36. „Hitek és Utak 2. Egyesítő Egyház.” (Gyémánt Marian)

⁵⁷ Zahora Attila hivatkozik Sontag-ra (1977:198). Sontag egyike a leghitelesebb forrásoknak az EE-zal kapcsolatban.

⁵⁸ Az idézet Zahora Attila leveléből való, amelyet a Lugosi házaspárnak írt a könyvükben (1998) az EE-ről mondottakra reflektálva.

erejükkel kiveszik részüket világmegváltó munkájában. A nagyszámú lemorzsolódásból ítélve viszont ez nem agresszió eredménye, vagy legalábbis nem olyan, amelyet nem lehetne józanul visszautasítani. De ha valamilyen formában el is fogadjuk a pszichológiai agressziót, ennek fegyveres változatára való buzdítást ellentmondásos feltételezni arról a Moonról, aki „1991 decemberében ellátogatott Észak-Koreába, és jó testvéreként ölelte át az észak-koreai vezetőt, Kim Ir Szent, aki előtte már többször is meg akarta öletni őt”.⁵⁹

Az „égi cselnek” nevezett főleg titkolózási stratégia vagy ritkábban hazugság megítélése sokkal kényesebb. A sajtószóvivőjük szerint „ezzel a kifejezéssel (és gyakorlattal) csak a szektaellenes irodalomban találkozni. Az egyház ezt nem használja, még nem-hivatalosan sem! A legtöbb egyháztag még csak nem is hallott róla. Különféle konferenciákon, találkozókön résztvevők rendszerint tudják, ‘ki áll az egész mögött’. Az viszont az ő jellemükre utal, hogy ha kiderül a részvételük, ezt letagadják.”⁶⁰ Ezzel szemben mintegy harmada a Barker által meginterjúvolt tagoknak csak akkor jött rá, hogy Moon egyházában van, miután végighallgatott jónéhány előadást, illetve főleg a kaliforniaiak esetében, miután már csatlakoztak hozzá.⁶¹ Yamamoto (é.n.:13) személyes tapasztalata szerint néhány egészséges tag tolokocsiban ülve kéregetett adományt nem létező programokra, s mentségül az „égi csel” koncepcióját hozták fel. Tény viszont, hogy ezeket a visszaéléseket az egyház vezetősége később beismerte, „fiatalkori túlbuzgóságnak” tudva be őket.⁶²

Magyarországon ennek a gyakorlatnak azonban még mindig van bizonyos „utóélete”.⁶³ Mint ahogy az a szervezeti felépítésnél kitűnt, az egyháznak igen sok szervezete van, amelyekről általában a nagyközönség nem tudja, hogy ki van a háttérben. Ezeknek a működéséről a sajtó is tudósít, általában pozitív hangvétellel. Az esetek többségében azonban az nem derül ki,

⁵⁹ Vö. Nagy Imre levele: *Kapu* 1998. 3. sz. p. 100.

⁶⁰ Idézet a Lugosi házaspárnak írt levélből.

⁶¹ Idézi Yamamoto (é.n.:13).

⁶² Yamamoto (é.n.:16) idézi Moose Durst-t, aki a kaliforniai Oakland részleg-vezetője volt.

⁶³ Zahora Attila ezt azzal magyarázta, hogy Nyugaton attól félnek a tagok, hogy ha túl korán kiderül az alapító kiléte, akkor a „vendég” meg sem hallgatja az előadást, mivel a negatív információk köztudottak. A magyarországi gyakorlatot valószínűleg a nyugati misszionáriusok „ültették el”. Ehhez persze hozzájárult az is, hogy az illegális éveiben féltek a titkosszolgálatától. A sajtószóvivő szerint az utóbbi időben nagy figyelmet fordítanak arra, hogy ne menjen ki anyag a Moon tisztelettel való kapcsolat említése nélkül.

hogy az adott szervezetet az Egyesítő Egyház alapította, illetve az támogatja. Így például a magyar olvasók értesülhettek arról, hogy a „szegedi székhelyű CARP Diákszervezet 1995 óta szervez országos találkozót látás-, hallás- és mozgássérült gyermekek részére (...) A CARP célja, hogy a különböző okok miatt hátrányos helyzetben lévő gyerekek megismerjék egymást, játékokon keresztül tanulják meg elfogadni saját maguk és társaik helyzetét.”⁶⁴ Hasonlóképp tucatszámú cikk tudósított arról, hogy megrendezték a Mr. and Miss Unviversity, vagyis az Ideális Diák-választás magyarországi döntőjét, ahol a résztvevők szépsége mellett az indulók kreativitását is pontozta a zsűri. „Mint ismertették: a Mr. and Miss Unviversity versenyt először 1978-ban Japánban rendezték meg a Nemzetközi Kulturális Alapítvány és a CARP Diákszervezet kezdeményezésére.”⁶⁵ Számtalan hír jelent meg arról is, hogy a családok védelmére, csatlakozva a világméretű kezdeményezéshez, hazánkban is megalapították 1996-ban a Családok Szövetségét a Világ Békéjéért és Egységéért, melyet „Elisabeth Cook, a Nők Világbéke Szövetségének magyarországi elnöke és Granc Róbert, a Családok Szövetsége a Világbékéért megalakulását Előkészítő Bizottság képviselője” jelentett be.⁶⁶ Azt viszont csak a bennfentesek tudták, hogy Cook asszony az Egyesítő Egyház magyarországi alelnöke, Granc Róbert pedig annak irányítóje volt. Egyrészt érthetetlen ez a „részleges titkolódzás”⁶⁷, másrészt pedig – amellett, hogy alapot adnak az „égi csel” vádjára – visszafelé is elszülhet.⁶⁸

⁶⁴ *Délmagyarország*, 2000. 06. 02. „Végig a sárga úton”.

⁶⁵ *Komárom-Esztergom Megyei Hírlap*, 1997. október 4. Az egyetlen cikk – *Hajdú-Bihari Napló* 97. 04. 10. „Legnagyobb gond a moralitás” (MolnárCs.) – Kozma Györggyel, a CARP debreceni vezetőjével készült, amelyben nyíltan szó van a CARP és az EE kapcsolatáról.

⁶⁶ A titulusok a *Közéleti Havi Krónika*, 1996/11-es számában (p. 26) szerepelnek. További cikkek, amelyek e szövetség megalakulásáról tudósítanak, anélkül, hogy az EE-t említik: a *Déli Hírlap*, 1998. 06. 20. p. 8 „Csokival a családért” (A.a.) és a *Magyar Hírlap*, 1998. 06. 13. „Családi világfesztivál” (G.J.J.).

⁶⁷ A *Hajdú-Bihari Napló* idézett cikkén kívül megemlítem a velem szembeni nyíltságukat is.

⁶⁸ Az EE archívumában van egy cikk év és az újság megnevezése nélkül A. M. monogrammal december 11-ről, szerdáról „Kik az igaz szülők és igaz család?” címmel, amely arról tudósít, hogy „Az Új Dunántúli Napló december 6-i számában hírt ad arról, hogy Pécsen is megalakult a Családok Szövetsége a Világbékéért nevű szervezet, melyet dr. Hak Jay Han Moon alapított ...” A. M. rámutat: a cikk arról nem szól, hogy ki dr. Moon, ő viszont megteszi, s jól lehúzza a vizeslepedőt (bigámia, adócsalás, a kudarcot vallott Jézus Moon meghalt fiának az aszisztense) az EE-ről. „Mindenki csak ezek ismeretében döntsön, csatlakozik-e a Családok Szövetségé-

Összegzés

Az Egysítő Egyház története, valamint a róluk szóló írások áttekintése alapján elmondhatjuk, hogy az egyház életében történtek visszaélések, amelyeket azonban elismertek, és igyekeztek korrigálni. Magyarországi „elitélésükben” azonban bizonyítottan tekinthető konkrét vádak és érveket nem tudtak felhozni ellenük. Ha valamit joggal elvárhatna a magyar társadalom velük szemben, akkor az a nagyobb nyilvánosság, őszintébb tájékoztatás, amely valójában a saját érdekük is.

Az őszinte tájékoztatás azonban felveti a sajtó és az ún. szakértők felelősségét is. Csupán a szenzáció kedvéért kérdéses, hogy ildomos-e olyan híreket közölni, mint pl. azt a szerb ortodox véleményt, hogy a „népszerű Amway-készítményeket használni halálos vétek, mert azokat méhlepényből állítja elő a cég mögött álló Moon szekta”.⁶⁹ A tisztességes hangnem pedig mindenkinek kijár – még az újságokban is.⁷⁰ S talán a legfontosabb, hogy a cikkírók, de főleg a tudományosság igényével fellépő írások és ismertetőik szerzői igyekezzenek ellenőrzött információkat közölni.⁷¹

Magyarországon az Egysítő Egyház létszáma ugyan kicsiny, de e válsági közösség nemzetközi jelentősége, gazdasági és társadalmi aktivitása miatt feltehetően a jövőben is sokat fogunk hallani róluk. Az egyház a közelmúltban jelentős változásokon ment keresztül, s az alapító idős kora az utódlás körüli problémák árnyát is előre vetíti.⁷² Az őszinteség és tárgyilagosság tehát a jövőben is és talán még inkább szükségzerű lesz.

Irodalom

géhez a Világ Békéjéért. Vagy távol marad tőle ...”

⁶⁹ *Népszabadság* 1998. 03. 27. „Vegetáriánus ufonauták” (Pilcz Nándor).

⁷⁰ *A Napi Magyarország* (1998. 05. 23.) tudósítása – miszerint Moon „számítógéppel ismeretlenül egymáshoz rendelt hívei kelnek egybe, hogy a keleti kollektívizmus és személytelenség eme visszataszító példájaként seregének utánpótlását adják” – iskolapéldája a rosszmindulatnak.

⁷¹ Ennek szerves része lenne az, hogy aki az EE-ről ír, az keresse fel őket. El-nőkük, Mina Attila (1085 Bp. Horánszky u. 19. I/1. Tel.: 338–4875, Fax: 338–0878, e-mail: uchu@datanet.hu) készséggel áll rendelkezésre. A cikkírók további kötelessége, hogy az EE által tartott sajtótájékoztatók anyagát lelkiismeretesen áttanulmányozzák és ismertessék.

⁷² Ezekről részletesen lásd Introvigne (2000) írását.

- Benkő, Antal 1996 *Igaz-e, hogy ... a messiás már újból eljött?* (Hitvédelmi füzetek/19) Szeged – Róma: Agapé – Vatikáni Rádió
- Egy új korszak küszöbén. Az Egyesítő gondolatok rövid összefoglalása.* é.n. h.n. CARP
- Gandow, Thomas 1990 (5. átd. kiad) „Moon-Bewegung” Pp. 703–711 in Gasper, H. – Müller, J. – Valentin, F. (szerk.) *Lexikon der Sekten, Sondergruppen und Weltanschauungen.* Freiburg–Basel–Wien: Herder
- Hoh, Erling 1999 „Waning Moon” *Far Eastern Economic Review.* 17 (Apr. 29): 54–56.
- Introigne, Massimo 2000 *From the Unification Church to the Unification Movement, 1994–1999, Five Years of Dramatic Changes.* www.cesnur.org/testi/moon_1199.html
- Lugossi, Ágnes és Lugossi, Győző (szerk.) 1998 *Szekták, új vallási jelenségek. Tanulmányok, dokumentumok.* Pannonica Kiadó
- Minden vallás egyház? Tájékozódás a mai vallási pluralizmusban.* 1996. Budapest: Ökumenikus Tanulmányi Központ
- Reller, H. – Kießig, M. (szerk.) 1985 (3. átd. kiad.) *Handbuch Religiöse Gemeinschaften: Freikirchen Sondergemeinschaften Sekten ...* Gütersloh: Gütersloher Verlagshaus Mohn
- Sherwood, Carlton 1991 *Inquisition. The Persecution and Prosecution of the Reverend Sun Myung Moon.* Washington D.C.: Regnery Gateway
- Sontag, Frederick 1977 *Sun Myung Moon and the Unification Church.* Nashville: Abingdon
- Szalai, András 1998 *Más Jézus más Lélek más Evangélium.* Budapest : Harmat
- Török, Péter 2000 „A magyarországi bejegyzett kiségházak tagságának alakulása 1990 és 1997 között” *Távlatok* 48 (2000/2): 290–300.
- Yamamoto, J. Isamu é.n. *Unification Church.* Grand Rapids, Michigan: Zondervan